

نیاز دارم یا علاقه دارم؟

ترم ۳: شناخت اجتماعی - مهارت آگاهی اجتماعی (CASEL) - گروه سنی ۶ تا ۹

کفنگو - کاربرگ - رای گیری - نقاشی - کتاب

⌚ حدود ۴۵ تا ۵۵ دقیقه

هدف جلسه

آشنایی کودک با تفاوت «نیاز» و «خواسته/علاقه». کودک می‌فهمد که انسان‌ها در نیازها به هم شبیه‌اند (همه به امنیت، غذا، دوست‌داشتن و رشد نیاز داریم) و در علایق با هم متفاوت‌اند، و همین تفاوت‌ها زیباست. این پیش‌نیاز نگاه بدون تعصب، پذیرش تفاوت‌ها و کاهش باپاس درون‌گروهی/برون‌گروهی است (Diversity, Inclusion, Acceptance).

روند در یک نگاه: گفت‌وگوی شباهت‌ها و تفاوت‌ها ← کاربرگ «نیاز من / نیاز همه / مثل هم / متفاوت» به صورت گفت‌وگو و رای‌گیری ← فعالیت نقاشی علایق و فیدبک‌گیری از دوست ← کتاب «Everyone Is Welcome» و مفهوم پذیرش.

مواد مورد نیاز

- کتاب «Everyone Is Welcome» (همه پذیرفته‌اند)
- کاربرگ «نیازهای من، نیازهای ما / علایق و خواسته‌های من و شما» با گزینه‌های «نیاز من / نیاز همه / مثل هم / متفاوت از هم»
- کاغذ برای نقاشی
- مداد، مداد شمعی یا ماژیک

۱ گفت‌وگوی آغازین - شباهت‌ها و تفاوت‌های ما

سؤال‌های شروع:

شما چه شباهت‌هایی با هم دارید؟ چه تفاوت‌هایی با هم دارید؟ ... چه نیازهای مشترکی دارید؟ چه علایق متفاوتی دارید؟

پاسخ‌های احتمالی: «همه‌مون غذا می‌خوریم»، «من فوتبال دوست دارم، اون نقاشی»، «همه‌مون خواب لازم داریم»...

پیام کلیدی:

تفاوت‌ها من باعث خاص و زیبا بودن ماست، و اشتراک‌مون بخشی از انسان بودن همه‌مونه.

فرق ساده‌ی دو واژه را روشن کنید: «نیاز» چیزی که اگر نباشد واقعاً اذیت می‌شیم یا نمی‌تونیم زندگی کنیم؛ «علاقه/خواسته» چیزی که دوستش داریم اما هر کس می‌تونه به چیز متفاوت دوست داشته باشه.

لوازم: کاربرگ نیاز و علاقه، مداد.

۱. کاربرگ را با هم پیش بروید؛ هر مورد را بخوانید (نیاز به امنیت، نیاز به غذا، نیاز به دوست‌داشته‌شدن، نیاز به رشد و...).
۲. روی هر مورد گفت‌وگو و سپس رای‌گیری کنید: «این فقط نیاز منه یا نیاز همه‌ی انسان‌هاست؟ این علاقه مثل همه یا متفاوت؟» بچه‌ها با دست رای بدهند و گزینه را علامت بزنند.

بچه‌ها را تشویق کنید جمله را با «من فکر می‌کنم که...» شروع کنند تا نظر شخصی را با احترام بیان کنند.

نمونه‌ی پرسش‌های کاربرگ:

شما کنار مامان بودن احساس امنیت می‌کنین؟ ... شما فورمه‌سبزی دوست دارین؟ ... شما با بغل‌شدن احساس دوست‌داشته‌شدن می‌کنین؟ ... آیا فقط با خوب شنا کردن رشد می‌کنین؟

در بخش اول تمرکز کلاس را روی شبیه بودن نیازها بگذارید (همه‌ی ما انسانیم و نیازهای مشترک داریم)؛ در بخش دوم روی متفاوت بودن خواسته‌ها و علایق و توانمندی‌ها — اینکه همین تفاوت‌ها زندگی را زیبا می‌کند.

لوازم: کاغذ، مداد رنگی یا ماژیک.

۱. هر کودک یک نقاشی از علایق، صفت‌ها و خواسته‌های خودش می‌کشد.
۲. نقاشی‌اش را به دوست کناری‌اش نشان می‌دهد و با هم حرف می‌زنند: چه اشتراکاتی دارند، چه تفاوت‌هایی، و چه توانمندی‌ای در دوستشان می‌بینند که دوست دارند یاد بگیرند.

سؤال‌های فعالیت:

شما چه توانمندی‌هایی داری؟ دوست داری چه مهارت‌هایی داشته باشی؟ من اگه بخوام این مهارت رو یاد بگیرم، چطوری می‌تونم کمکم کنی؟ می‌تونم منو راهنمایی کنی؟

می‌توانید این بخش را به‌صورتِ مباحثه‌ی جمعی هم اجرا کنید؛ روی این تأکید کنید که از تفاوت‌ها می‌توان یاد گرفت، نه اینکه آن‌ها را برتر یا کمتر دانست.

لوازم: کتاب «Everyone Is Welcome».

گذار به کتاب:

حالا می‌خواهم کتابی بخونیم که قصه‌ش درباره‌ی همین: همه‌ی ما با علایق و توانمندی‌های متفاوت، پذیرفته‌ایم — چون همه‌مون انسانیم با نیازهای مشترک.

در حین خواندن به تفاوتِ علایقِ شخصیت‌ها توجه کنید و هرجا علاقه‌ای مشترک با یک کودک پیدا شد، یادآوری کنید. مبحثِ پذیرش را مطرح کنید: ما همه را می‌پذیریم چون همه انسانیم، با نیازهای مشترک و علایق و توانمندی‌های متفاوت که زیبایی هر فرد و زندگی است.

راهنمای تسهیلگری

پیش از کلاس: کاربرگ را برای هر کودک چاپ کنید و موارد را از قبل مرور کنید تا رای‌گیری روان پیش برود؛ کتاب «Everyone Is Welcome» را آماده داشته باشید (اگر نسخه‌ی فارسی ندارید، روایت آزاد صفحات را تمرین کنید).

در لحظه‌ی اوج هیجان: اگر هنگام نقاشی یا اشتراک‌علاقه، کودک‌ی علاقه‌ی دیگری را مسخره کرد یا کودک‌ی به‌خاطر متفاوت‌بودن علاقه‌اش کنار گذاشته یا خجالت‌زده شد؛ بلافاصله و با آرامش مداخله کنید، تفاوت را به ارزش تبدیل کنید («چه خوب که علاقه‌هامون فرق داره — اگه همه به چیز دوست داشتیم، دنیا چه قدر کسل‌کننده می‌شد») و از کودک‌ی که مسخره کرده بخواهید یک چیز خوب در علاقه‌ی دوستش پیدا کند.

زبان پیشنهادی: به‌جای «این علاقه‌ی بچگونه/عجیبه»، بگویید «این علاقه‌ی تونه و قشنگه». واژه‌ی «همه» و «هر کدوم از ما» را زیاد به‌کار ببرید تا حس تعلق و پذیرش ساخته شود.

تفاوت‌های سنی: برای ۶ساله‌ها روی موارد و رای‌گیری ساده بمانید و نقاشی را کوتاه کنید؛ برای ۸-۹ساله‌ها سؤال «چطور می‌تونیم به هم کمک کنیم مهارتی رو یاد بگیریم؟» را عمیق‌تر و واقعی‌تر دنبال کنید.

نشانه‌های نیاز به پیگیری: اگر کودک‌ی نمی‌تواند هیچ علاقه یا توانمندی‌ای برای خودش نام ببرد، یا مدام علاقه‌اش را با دیگران منطبق می‌کند تا طرد نشود، یادداشت کنید و با مهربانی با خانواده در میان بگذارید.

پل خانه: به والدین پیشنهاد دهید سر شام از کودک بپرسند «امروز به چیزی که فقط تو دوست داری چی بود؟ به چیزی که همه‌ی ما لازم داریم چی بود؟» تا تمایز نیاز و علاقه ادامه پیدا کند.

نشانه‌ی موفقیت: کودک بتواند دست‌کم یک «نیاز مشترک همه» و یک «علاقه‌ی مخصوص خودش» نام ببرد و علاقه‌ی متفاوت دوستش را با احترام بپذیرد.

یادداشت مربی

پیام پنهان این جلسه ساده اما عمیق است: «در نیازها مثل هم، در علایق متفاوت، و در هر دو ارزشمند.» مراقب باشید خودتان ناخواسته علاقه‌ای را برتر از علاقه‌ی دیگری جلوه ندهید. وقتی کودک ببیند علاقه‌ی متفاوتش هم به‌اندازه‌ی بقیه دیده و پذیرفته می‌شود، بدر پذیرش تفاوت در او کاشته می‌شود.